

**BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU”NUN ŞİİRİNDE YALNIZLIK,
KAÇIŞ VE YABANCILAŞMA**

**LONELENESS, ALIENATION AND GETAWAY IN BEDRİ RAHMİ
EYUBOĞLU’S POET**

Dr. Melih ERZEN**

Özet

Yalnızlık, kaçış ve yabancılaşma yalnız batı edebiyatının değil, aynı zamanda bizim edebiyatımızın da gözde temalardandır. Başta resim olmak üzere sanatın birçok dalında eser vermiş olan Bedri Rahmi Eyüboğlu, şiirinde yalnızlık, kaçış ve yabancılaşma temalarını birbiriyle bağlantılı olarak değişik görüntüleri ve boyutlarıyla işler. Şair tabiatının da gereği olarak sık sık yalnızlığa düşme, bulunduğu ortamdaki kaçıp uzaklaşma, başka alemlere, hayali beldelere sığınma isteği ile yaşadığı topluma alışamama, onun değer yargılarını benimsememe sonucunda yabancılaşma hissine kapılır. Kimi zaman da buradan abes duygusuna varır.

Anahtar kelimeler: Bedri Rahmi, şiir, yalnızlık, kaçış, yabancılaşma

Abstract

Loneliness, alienation and getaway are favorite themes of both western and Turkish literatures. Bedri Rahmi Eyuboğlu produced not only paintings but also poems and other fine arts. He sank into many aspects and interactions of loneliness, alienation and getaway themes in his poems. As a nature of poet he frequently feel lonely, alienated or wanted to isolate himself from people towards sheltering in imaginary places with the feeling of not getting accustomed to contemporary social life, not accepting peoples traditional opinions. Even some times, this way of thinking derived him to approach everything with absurdish feelings.

Key words: Bedri Rahmi, poem, loneliness, alienation, getaway

** Gazi Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Okutman, Ankara. merzen@gazi.edu.tr

Realiteden kaçmak, gerçekten uzaklaşmak, yaşanan alemde memnuniyetsizlik gibi temalar, yani kaçış adı altında toplayabileceğimiz uzaklaşma hissi çok eski zamanlardan beri edebiyatımızda ve dünya edebiyatında kendini gösteregelmiştir. Ütopyalarla karışık olan bu tema, ülke tasarımlarına, belde düşlerine, dünyevi sistemler kurgulamasına kadar varan bir açılım gösterir. Bu duygu hem mitoloji hem de felsefede vardır. Mitolojideki Kronos dönemi bu duygunun tarih öncesi ipuçlarını verir. Titanlar dönemi de denilen bu dönemde mitolojiye göre yeryüzü henüz büyük denizler ve okyanuslarla parçalanmamıştır. Yeryüzünde süten ve baldan nehirler vardır. Ağaçlarda mersinler, meyveler kendiliğinden olgunlaşır, insanı çağırırlar; göllerde balıklar kendiliğinden kızarır, insanı buyur ederlermiş. Mutlu dönem veya kaotik dönem de denilen bu devir, Zeus'un ortaya çıkışıyla sona erer.¹ Aynı durum Sümer mitolojisinde ölümsüzlük özlemi olarak ortaya çıkar. Sümer'in ünlü Gılgamış'ı yaşadığı hayattan memnuniyetsizliğinden dolayı denizlerin dibinde ölmezlik otunu ya da ölümsüzlük otunu arar.

Platon'un ütopyik *Devlet* tasarımı da aslında bir kaçıştır.² Bilgelerin kral ya da kralların bilge olduğu erdemliler devleti tasarımı yaşanan alemde hayali belde tasarımına giden ilk sistematik çalışma kabul edilebilir. Farabi'nin Platon'dan etkilenecek yazdığı *Medinetü'l-Fazıla* yani erdemliler kenti, Platon'un devlet tasarımının İslamlaştırılmış bir boyutudur.

Batı edebiyatında Thomas More ile başlayan, Daniel Defoe'nun İngiliz ruhunu yücelttiği *Robinson Crusoe*'a varan birçok ada içerikli ütopyik mekan kurulumları, kaçış temasını işleyen eser vardır.³ Hayali belde tasarımlarının yanında, olduğu yerden kaçmak, uzaklaşmak, egzotik alemlere sığınmak teması hem romantiklerde hem de sembolistlerde kendini gösterir. Romantiklerde sığınma iki boyutludur. Bu tarihe ve tabiata sığınma şeklinde kendini gösterir. Victor Hugo'nun *Hernani*'si, *Cromwell*'i tarihe kaçışın önemli göstergelerinden bazılarıdır. Keza meşhur *Sefiller* romanındaki Jean Valjan tiplmesi, Hıristiyanlığın ilk dönemindeki safiyete kaçan insanı karşılar⁴.

Baudelaire'in şiiriyle başlatılan sembolik akımda da kaçış teması yoğunluktadır. Şair "Kötülük Çiçekleri" isimli meşhur eserinde trenin kendisini kaçırmasını, geminin kendisini götürmesini ister. Şairin Fransa'dan kaçıp tropikal iklimlerde yaşamayı dile getiren bir diğer şiiri ise "Balkon"dur. Baudelaire'in kaçışının Hıristiyanlıktaki ilk günah sembolizmasıyla da alakası vardır. Sanatçı bir şiirinde, gerçek medeniyetin ne baharda ne yazda olduğunu, gerçek medeniyetin ilk günahın izlerinin azalmasında bulunduğunu ifade eder.

¹Şefik Can, *Yunan Mitolojisi*, İstanbul, 1994, s. 6 – 7.

²Bkz. Platon, *Devlet*, Çev: Sabahattin Eyüboğlu, İş Bankası Yayınları

³Bkz. Akşit Göktürk, *Ada*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997

⁴Bkz. *Romantizm Ansiklopedisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Divan edebiyatında kaçıışi sembolize eden iki kelime vardır: Hutun ve Kandehar. Bu kavramlardan önce Yunus Emre’de de kalıbına sığmamak, kaçmak, kurtulmak temaları kendini göstermiştir.

“Bunca varlık var iken gitmez gönül darlığı”⁵

diyen şair varlık karşısındaki sıkıntısını da:

“Niyetim ol şâra varam feryad u figan koparam

Yine dönüben korkaram işide düşman ünümü”⁶

şeklinde dile getirir. Fuzuli’nin:

“Gelin ey ehl-i hakikat çıkalım dünyadan

Gayr yerler gezelim özge sefalar görelim”⁷

demesi kaçma, kendini aşma, mekandan uzaklaşma düşüncesinin en güzel ifaedelerinden bir tanesidir. Keza Naili’nin;

“Ederse kand-ı lebin hatır-ı mezaka hutur

Diyar- ı Mısra değil Kandehara dek gideriz”⁸

mısraları da bunun gibidir.

Tanzimat edebiyatçılarında, özellikle İkinci Nesil’de tabiata kaçmak teması vardır. *Belde*, *Sahra* gibi şiir kitaplarında Abdülhak Hamid kentten kırsala, tabiata sığınma temasını işler. “Külbe- i İştihak” şiiri de bu coşkunun ifadesidir.⁹

Servet-i Fünunculara ise Batı simbolistlerinden gelen etkiler ve içlerindeki karamsarlıktan dolayı kaçış temasına çok fazla ilgi duydukları görülebilir. Servet-i Fünuncuların yoğun istibdat altında Yeni Zellanda’ya yerleşme fikirleri, ya da Manisa civarında bir çiftliğe sığınma istekleri olduğu bilinir¹⁰. Halit Ziya’nın *Mai ve Siyah* romanında bütün ümitlerine ve geleceğe dair güzel hislerini yitiren Ahmet Cemil, siyahla sembolize edilen kara bir gecede İstanbul’dan kaçarak Arabistan çöllerine sığınır. Keza Tefik Fikret’in “Ömr-i Muhayyel” şiiri realiteden gelen sıkıntılardan kurtulmanın sanatsal ifadesidir:

“Bir ömr- i muhayyel...Hani gülbünler içinde

bir kuşçağzın ömr- i behârisi kadar hoş;

bir ömr- i muhayyel...Hani göllerde, yeşil, boş

göllerde, o safiyet- i vecd âver içinde

⁵ *Yunus Emre Divanı* (Haz: N. Ziya Bakırcıoğlu), Ötüken, İstanbul, 2003, s. 132.

⁶ *Yunus Emre Divanı*, MEB Yayınları, İstanbul, 2005, s. 393.

⁷ *Fuzuli Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990, s. 309.

⁸ *Naili Divanı*, (Haz: Haluk İpekten), Akçağ Yay. , Ankara, 1990.

⁹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri – 1*, Dergah Yay. İstanbul, 1998, s. 73.

¹⁰ Bkz. Hasan Akay, *Servet- i Fünun Estetiği*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1998.

bir dalgacığın ömrü kadar zail u muğfel
bir ömr-i muhayyel!"¹¹

Asıl kaçış teması Ahmet Haşim'de ortaya çıkar. Ahmet Haşim "O Belde" şiirinde daha önce değinmiş olduğumuz gibi bir ada içerisinde kendi hayalinde kurgulamış olduğu bir ülkeye kaçmak ister. Oradaki belde hayali, Fikret'in "Ömr-i Muhayyel"indeki bir mısra'a büyük benzerlik gösterir.

"Her sahn- ı hakikatten uzak herkese meçhul"¹²

diyen Fikret'in yanı sıra Haşim "O Belde" sini şöyle tanımlar:

"O belde?

Durur menatik-ı duşize –i tahayyülde

Mai bir akşam eder üstünde daima aram

Eteklerinde deniz

Döker ervaha bir sükun- ı menam"¹³

Fikret'in hakikatten uzak, gözlerden uzak olma isteğine karşılık Haşim'in ülkesi, hayalin el değmemiş bakire bölgelerindedir ve bir ada ülkesidir. Yani;

"O belde hangi bir kıta-yı muhayyelde

Hangi bir nehr-i dur ile mahdud

Bir yalan yer midir veya mevcut

Fakat bulunmayacak bir melaz-ı hülya mı?"

Haşim'in bu muhayyel ülkesi belki de Türk edebiyatındaki en zengin kaçış şiiridir. Ahmet Haşim'le çağdaş olan Peyami Safa'nın romanındaki 'Simeranya', kahraman Samim'in sığınağı olan ve Haşim'in "O Belde"sinin düz yazı halidir.

Milli Edebiyat, dışa dönük sosyal fayda edebiyatı olduğundan bu dönemde kaçış temasına yoğunluklu olarak rastlandığı söylenemez. Milli edebiyat akımının yanı sıra yeşeren saf şiirci akımda da bu temanın izlerini takip edebiliriz. Tanpınar, hem düz yazı eserlerinde hem de şiirlerinde uzun uzadıya "rüya" temasını işler. Bu tema, kaçışın sığınak olarak rüyayı seçmesi şeklinde algılanabilir.

Necip Fazıl'da da kaçış teması iki yönlü olarak ortaya çıkar. Birisi uzaklaşmak, diğeri sığınmaktır:

"Kaçır beni ahenk al beni birlik

Artık barınmam gölge varlıkta"¹⁴

¹¹ Tefik Fikret, *Rübab- Şikeste*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1985, s. 234.

¹² Tefik Fikret, a.g.e., s. 234.

¹³ Ahmet Haşim, *Şiirler*, Can Yayınları, İstanbul, 1985, s. 152.

¹⁴ Necip Fazıl, *Çile*, İstanbul, 1997, s. 20.

ya da;

“Al eline bir değnek
Tırman dağlara şöyle
Şehir farksız olsun tek
Mukavvadan bir köyle

Uzasan, göğşe ersen
Cücesin şehirde sen
Bir dev olmak istersen
Dağlarda şarkı söyle”¹⁵

Necip Fazıl’ın sığınağı da uykudur. Realiteden, fikir çilesinden ve düşünce saldırısından kurtulmanın yolu onda uyku suretinde görünür. Hafakanlarını anlattığı “Çile” şiirinde şair şunları söyler:

“Uyku katillerin bile çeşmesi
Yorgan Allahsızca kadar sığınak
Teselli pınarı, sabır memesi;
Size şerbet, bana kum dolu çanak”

“Ensem örsünde bir demir balyoz
Kapandım yatağa son çare diye”¹⁶

diyen Necip Fazıl “Uyumak İstiyorum” şiirinde de temayı genişletir:

“Uyumak istiyorum; başım bir cenk meydanı
Harfsiz ve kelimesiz düşünmek Yaradan’ı”¹⁷

Bedri Rahmi Eyüboğlu’nda ise kaçışın ve sığınmanın birkaç yönü vardır. Onun sığınakları ve kaçış yerlerinden biri uykudur. Uykuyu bir kaçış, yüklerinden kurtulup rahatlama veya bir özgürlük alanı olarak alır. Bu itibarla kendisi için alışlagelmiş kalıpların dışında uyku betimlemeleri ve uyuma biçimleri tarif eder:

“Başımı bir yaz öğlesinin dizlerinde unutup
Ayaklarımı mavi çakıl taşları dolu berrak

¹⁵ a.g.e. s. 185.

¹⁶ a.g.e.

¹⁷ a.g.e.

Bir uykuya uzatarak: Uyumak!..

(“Uyumak”, *Yaradana Mektuplar*, s.51)

Bu kaçışı bazen özgürlüğüne sınır koymadan özlemlerini gerçekleştirebileceği bir hayal alemiyle birleştirir:

“Rüyalarımı canımın istediği yerinden açıp

İstediğim zaman kapatarak

Bir turna sürüsü gibi süzülüp giden içimin peşine takılarak
uyumak!

(“Uyumak”, *Yaradana Mektuplar*, s.51)

Şair uykuyu, ev, huzur ve aileyi karşılar bir nitelikte alır. Uyku onda çok çağrışimli ve geniş boyutludur öyle ki çoğu kez yalnızlığı gideren , karanlığı kapatan bir örtü olur.

“ Uyku kardeşim ver elini

Berber kopartalım karanlık gülünü

Uyku kardeşim ver elini

Usul usul damla damla

Berber eriyelim”

(“Uyku Kardeşim”, *Dol Karabakır Dol*, s. 257)

Bedri Rahmi giderek uykuyu bir sığınak, bir huzur beldesi gören bir yaklaşıma varır. Uykunun şahsında karanlığı bile kutsar:

“Karanlığın kadar konuş arkadaş

Uykun ağır mı, ondan n'aber

Ak gün üstüne lök gibi çökmeli kara

Bir çimdik aydınlık bulaşmamalı

Canım uykulara”

(“Lök”, *Dol Karabakır Dol*, s. 251)

Uyumak, reel alemden kopup, mor gelin gibi imkansız bir hayali sevgiliye ulaştıran bir koridor olarak da ortaya çıkar. Uyumak bu yüzden özlenen ve beklenen bir an olarak tasvir edilir. Adeta reele gözünü kapatan şair, hayal perdesinde dünyada olmayan güzellikleri, hayalin ürettiği muhayyel sevgiliyi, muhayyel alemi oluşturan mekan haline dönüştürür. Bunu “pazarda bal var gelinim” türküsüne bina ederek, ondan ilham alarak verir:

“Ben şimdi uyur giderim

Gelinim
 Mor gelinim
 Karanlığım yumuşacık
 Tramvay tellerinde üç kıvılcım
 Nar fidanlarında üç tomurcuk
 Kıvrıkcık saçlı bir kız
 Kıvrıkcık saçlı bir çocuk

Ben şimdi uyur giderim

Gelinim
 Mor gelinim
 Sana doğru
 Usulcacık”

(“Mor Gelin”, *Bigüzel*, s. 218)

Rüya da Bedri Rahmi'nin sığınakları arasında yer alır. Onu da zaman zaman kaçtığı mutlu bir belde algısı içinde alır. Yalnız bunu bir başka boyuta taşıyarak kendi rüyası değil de bir başkasının rüyasını görmek gibi bir imkansız dile getirir. Bu duyguda zaten çok bağlı olduğu ve şiirinin temel temalarından biri olan toprağı, hayatı kaplayacak şekilde genişletir:

“ Hayırdır inşallah
 Bir de rüya görmüşsün
 Delinmiş gökyüzünün zarı
 Delinen yerden gürül gürül
 Toprak akıyor
 Toprak toprak kokuyor demir
 Toprak toprak kan nefes damar
 Her şeyin içinde toprak var”

(“Topraksı”, *Bigüzel*, s. 211)

Şairin bir başka sığınağı ise uzak diyarlardır. “Beni De Götürün” şiirinde kaçış temi, serüven tutkusu ve uzak diyarlara gitme arzusu şeklinde karşımıza çıkar. Yerinde duramayan, mekana sığmayan bir insanın uzak ülke düşleri ve hayal

ufuklarında dolaştırdığı Çin, Buhara gibi memleketler bütün egzotik taraflarıyla gözler önüne serilir:

“Kocaman geminizde bana da avuç içi kadar
Bir yer verin!
İçimi bir keten gibi örüp size vereyim
Hasır masalarınızın üstüne serin
Beni de götürün”

(“Beni de Götürün”, *Yaradana Mektuplar*, s. 54)

Belli ki, ruhundaki fırtınaları el değmemiş iklimlere, dünyalara götürüp dindirme isteği var. Bunu gerçekleştirmek, yolculuğu olağan kılmak adına, hayattaki bazı kazanımları bir gizem havasına büründürerek verir:

“Denize beyaz bir gül düştü
O gül niçin denize düştü size söylerim
O gülü alıp size veririm
Beni de götürün”

(“Beni De Götürün”, *Yaradana Mektuplar*, s. 54)

Bunun doğal sonucu yalnızlıktır. Yalnızlık şairi çıldırtan bir duygudur. Yalnızlık teması, şairin sıkça dokunduğu temalardan biridir. Bedri Rahmi'de yalnızlık, birçok şekilde ortaya çıktığı gibi birçok açılıma da tabii tutulmuştur.

Bedri Rahmi yalnızlığın bir şair için anlamı, değeri ve faydası üzerinde durur. Yalnızlık ve sessizliğin şair için korkudan öte bir büyük değere dönüştüğü ve bunun sanatına ve söylemine yansıdığını düşünür.

Bedri Rahmi kendi şahsında şairi, yalnızlığı sahiplenmeye, ona kendi nakışlarını taşımaya, onu kendi renkleriyle bezemeye ve sanatının özüne yerleştirmeye davet eder. Yalnızlığın bir çeşit sanat güzelliğini yazan şair, ona başka boyutlar, başka tanımlar getirir. Yalnızlığı sanatçının bir kazanımı görür, sanatı için bir ilham kaynağı sayar.

Şairim! Gel de vazgeç şu yalnızlıktan şikâyet etmekten. Gel de vazgeç yalnızlığını kule saatinde çarımha gerip ruhunun eşini, kalbinin kız kardeşini arayıp durmaktan.

Şairim! Nasıl olurda sen, büyük bir şair olmak istediğin halde, en büyük şairlerin en büyük sanatkârların mahalle mahalle, diyar diyar, asır asır dolaşarak yalnızlığı aradıklarını bilmezsin?

Şairim! Senden önce gelen büyük şairlerin odalarına ilham perileri, kapıları açmadan, pencereleri kırmadan giriyorlardı. “Müz”lerin eti ve kemiği, ağzı dili, olmayan “yalnızlığın” ta kendisi olduğunun farkında değil misin?

Büyük sanatkârların iç âlemlerinde uğuldayan muazzam senfoniye ne büyük bir titizlikle, gürültüden koruduklarından haberin yok mu?

Şairim! İçerisinde bir tek sivrisinek uçan göklerde şair için ne yalnızlık, ne de sessizlik vardır; yeter ki senin, otların saniyeden saniyeye büyürken çıkardıkları hışırtıyı ve tırnaklarının uzarken çıkardıkları sesi sezebilecek kulakları ola.

(“Yalnızlık”, *Kültür Yokuşu*, s.91-92.)

“Yalnız” şiirinde yalnızlık, soyutlanmadan, hayattan kopmadan ziyade insanın kendini gerçekleştirme için, yani olgunlaşması için adeta bir riyaziyat gibi düşünülmüştür. Yalnızlık Bedri Rahmi’de bazı şairlerde olduğu gibi hafakanların, cinnetlerin sebebi olmaktan uzaktır.

“ Yalnızlık dediğin büyük bir zindan

Dünyanın en kalabalık zindanı

Dinden imandan çıkarır

Ama öyle bir adam eder ki insanı”

(“Yalnız”, *Dol Karabakır Dol* , s.249)

biçimiyle olgunlaştıran ve çirkinleştirmeyen bir olgunluk sürecine dönüşür. “Yalnızlığın mis kokmalı” bunun tam karşılığı olarak düşünülmelidir.

Bu bağlamda bir de belirsizlik ve aslından uzaklaşmış insanın yalnızlığı ile karşılaşırız. Bunlar da tütün ve şarap benzetmesiyle ortaya çıkar.

“Bir salkım üzüm bir bardak şaraba

Ne kadar benzerse

Bir nefes tütün bir demet yaprağa

Ne kadar benzerse”

“Nen Var Canım Kardeşim

Yahut

Kırmayanın...”, (*Merhaba Yeşil*, s.129)

İkinci Yeni şairlerinden Sezai Karakoç’ta da aynı duygu sigara külü benzetmesiyle verilir.

“Ve yalnızlık, sigara külü kadar yalnızlık”¹⁸

¹⁸ Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2003, s.32.

Bu, yalnızlığı anlatan en güzel ifadelerdendir. Çünkü kül ne sigaraya ne de dumana benzer. O belki de yalnızlığın en uzak sınırında duruştur, en ayrılmış noktada bulunuştur. Buna mukabil Bedri Rahmi de derin bir yalnızlığın, bir unutulmuşluğun izlerinin seçildiği çizgide durmuştur. Kendisini sınırlayan her şeyi kırıp adeta bir çılgın atarcasına kaçıp gitmek ister. Belki de bu şiir, şairin kendini yabancı hissettiği, alışamadığı veyahut kabullenemediği bir duygudan, bir ruh halinden çıkma gayreti ya da bu çizgiden kaçış resmidir:

“Her nefeste biraz daha buğulanıyor cam
Hep bir buzlu camın arkasından
Bakıyormuşum gibi geliyor yüzüme
Çıldıracam ...”

“Nen Var Canım Kardeşim

Yahut

Kırmayanın...” (Merhaba Yeşil, s.129)

Hatta denebilir ki Bedri Rahmi, bu yalnızlığı çözme adına, şiirini bir iç monolog geliştirir gibi kendini karşısına alıp konuşur gibi yazmış.

“İki nokta bir benek gözlerim
Erimiş uzanmış dökülmüş ellerim
Nen var canım kardeşim”

“Nen Var Canım Kardeşim

Yahut

Kırmayanın...” (Merhaba Yeşil, s.129)

Kent de Bedri Rahmi’de bunalıma yol açan kavramlardandır. Bu yüzden büyük kentleri sevmez. Büyük kentleri samimiyetten uzak bulan şair, şehre alışamama, onun değer yargılarını benimseyememe, onda kendini yabancı ve mutsuz hissetme gibi duygular içindedir:

“Büyük şehirlere bağlanma Mehmed’im
Öyle bir şehre yerleş ki
Küçük fakat bizim olsun”

(“Oğlum Mehmet’e Büyük Şehirleri Takdim Ederim”, *Yaradana Mektuplar*, s.46)

Burada kent ve köy karşılaştırmasını da buluruz. Kentteki binalar insanlarla ters orantılıdır. En büyük binalar orda kurulur, en küçük mezarlar orda kazılır ve insanlar mutsuzdur. Bir de şehir büyüdükçe insan küçülür. Oysa köylerde ölüm hayat kadar tabiidir:

“Büyük şehirlerde yalan söylenir tosunum
Halbuki küçük köylerin
Mezarlığı bile yoktur”

“Oğlum Mehmet’e Büyük Şehirleri Takdim Ederim”, *Yaradana Mektuplar*, s.46

Oysa Bedri Rahmi, insanı doğayla özdeş tutar, yaşama sevincini baharın gelişine benzetir. İnsanların huzur ve barış içinde olması da ona yine baharla aynı duyguları verir:

“ Biz de bir kere sevinebilseydik
Çiçek açmış ağaçlar gibi çıldırısıya
Kim bilir belki bir gün sulh olunca
Biz de deliler gibi seviniriz
Ağaçlar ve baharı taklit ederiz
Renkli bez parçalarıyla donatırız şehri
Renkli ampuller asarız pencerelerden
Kim bilir belki bir gün sulh olunca
Biz de çatır çatır çatlarız bin bir yerimizden
Ağaçlar gibi”

(“Bahar ve Biz”, *Karadut*, s.32)

Sonra bütün bu duygular aydın yabancılaşması şeklinde belirir, kendi değerlerini unutmaya kadar varır. Doğadan uzaklaşan, doğaya yabancılaşan insana göndermeler yapar. Mısrarlarında kent ve kentliler doğaya karşı ihanet olarak belirir:

“Onlara çiçek götürmeyelim
Kolonya sürünsünler
Taylarımızı, sıpalarımızı anlatmak için,
Nefes tüketmeyelim;
Tahtadan atları var binsinler...
Söğüt dallarına bıçak vuranların
Tavşanlara saman dolduranların elleri kırılınsın
Onların çeşit çeşit oyuncakları var
Gemileri var uçsuz bucaksız,

Oyunları var hadsiz hesapsız”

(“Şehirdekilere Gazel”, *Karadut*, s.24)

Bedri Rahmi, ironik bir söylemle, ilim ve fen öğrenimi için Avrupa'ya gidip şekilde kalmış insanımızı da dramatize eder:

“Herifçiođlu sen Mişel'de koyuvermiş sakalı
Neylesin bizim köyü, nitsin Mahmut Makal'ı”

“Sakal Makal

Yahut

Aferin Oğlum Ahmet

(“Bu Yolda Devam Et”, *Tuz*, s.90)

Bir dönem köy enstitülerinde de görev alan şair, batıyı sadece yaşama biçimi ve davranış şekli gibi dış yönleriyle alan ve kendi halkından uzak olan sözde aydını eleştirir.

Kurtuluş olarak elde sadece değişmezlik hasreti kalır. Bu dünyada hiçbir şeyin bir diğerrinin yerini tutamayacağı gerçeğinden hareketle şair, değişmezliği, değişmeyen kalıcılığı anlatır. Bir şeyin tanımına ve anlamına yine sadece kendinin erebileceğini söyler:

“Susadım
Üç tane elma soydular üç tane portakal
Nafile
Bir bardak suyun yerini tutmadı
Acıktım
Kuş sütü, kuru üzüm getirdiler
Nafile
Bir çimdik somunun yerini tutmadı
Seni düşündüm kadınım şükrederek
Su gibi aziz olasın her daim
Ekmek kadar mübarek”

(“Susadım”, *Yaradana Mektuplar*, s.47)

Necip Fazıl da aynı duygu selinde:

“Sofrada her şey değişir, ekmek değişmez,

Değişmekte olan hasret değişmez,”

diyerek değişmeyen kalıcılığa işaret eder.

Varoluşçularda ortaya çıkan abes duygusu, bomboşluk olarak ifade edilir. Varoluşçulara göre, dünyadaki her şey uyumlu, insan uyumsuzdur. Çünkü insan dünyaya fırlatılmıştır. Ve bundan dolayı insan anlamsızdır. Sisifos söyleminde ortaya konduğu gibi insan abesle iştiğal etmektedir. Her şey yeniden başa döner. Buna ‘Penelop Örgüsü’ de derler. O yüzden varoluşçular insanı rüzgarın önündeki yaprağa benzetirler. İnsanın oluşmasının ve gelişmesinin yaptığı hiçbir şeyin bir anlamı yoktur. Bu yüzden intihar varoluştan intikam almaktadır:

“Simsiyah
Bembeyaz
Bomboşum
İster siyah tebeşirle çiz
İster beyaz tebeşirle
Nafile”

(“Nafile”, *Yayımlanmamış Şiirler*, s.329)

Bunun sonucunda insan, kendi ruhuna yabancılaştığı için barışa razı olamamak gibi bir çıkarıma varır.

Bedri Rahmi yabancılaşma bağlamında Van Gogh’tan da bahseder. Resim sanatının önde gelen isimlerinden Van Gogh, beğenmediği bir dünyadan uzaklaşırken doğu ekzotizmini keşfeder. Bu yüzden resimlerinde Çin resminin değiştirilmiş tabiat anlayışı yer alır. Van Gogh’un bunalımları daha çok gördüğü dünyanın kendisindeki izdüşümleriyle ilgilidir. Bedri Rahmi de Van Gogh’u bu sona götürenin alem algılaması olduğunu söylemek için:

“Bir kulağımı kesip
Arkadaşına götürmüştü
Ama kulağı değil
Gözleri kanyordu”

(“Van Gog”, *Dol Karabakır Dol*, s.259)

der.

Bedri Rahminin sığınaklarından birisi alkol ise de çoğu zaman bundan muzdariptir.

Şair, alkole bağımlılığı ve ona olan zayıflığı, zaafı anlatır. Alkolün zararlarını söyler:

“Rakının yeşili
Zehir yeşili
Akrep gibi can evinden öyle soktu ki beni”

(“Rakı Yeşili”, *Yayımlanmamış Şiirler*, s.302)

Şair alkolün iyi bir sığınak olmadığı düşüncesindedir. Alkolün zararlarını:

“Yıktın mümkünümü çarelerimi
Yar gelse saramaz yarelerimi”

türküünden mühlhem olarak da verir. Dahası rakının zararlarına ilişkin hikayeler aktararak bırakma hususunda kendini iknaya çalışır:

Rivayet olunur kim; bundan 50 yıl önce Çorum'da arslan yapılı fukara babası, bir delikanlı varmış oldum olası rakıyı susuz içermiş. 24 saatin yirmisini içmeden edemezmiş. Bir de sevgilisi varmış, güzelliği yedi düvele nam salmış. Güzel bakmış ki rakı katmış önüne sevgilisini sürüp gider. İçkiyi böylesine içen daha kaç yıl kocalık eder? Danışmadığı yaşlı kalmamış. En sonunda doksanına kadar içen biri kıyım kocamış çınarlardan biri buyurmuş: “Kasaptan beş dakika önce kesilmiş koçun ciğeri alacaksın. Rakı sofrasını kuranda yalvaracaksın.Yiğidim rakını yarı yarıya su koyup içeceksin, sözümü dinlemezsen genç yaşta göçüp gideceksin”, deyip taze ciğerlerden bir parçasını susuz rakı bardağına attı. Susuz rakıyı emen elma boyundaki ciğer, birden ceviz kadar ufaldı, buruştu, küstü. Sonra hiç vakit geçirmeden yarı yarıya su koyduğu rakı bardağına aynı boyda bir ciğer parçası attı. Sulu rakıdaki ciğer küçülmeden, küsmeden, buruşmadan olduğu gibi kalakaldı.Rivayet olunur kim; o gün bu gün fukara babası pehlivan ağzına susuz rakı koymadı ve sevgilisinin dizinin dibinden ayrıldı”

(“Ne Sulu Ne Susuz”, *Yayımlanmamış Şiirler*, s.319)

Rakıya başlama sebebini ise:

“İlk kadehler yüzde yüz dostlar alışverişte görsün, ilk kadehler yüzde yüz gösteriş, fiyaka, çalım. Daha sonraları bir tek dayanak: sevişmenin uzaması, kadın. Ama yekun hanesinde ağır basan kahrolası fiyaka, kahrolası çalım.”

(“Ne Sulu Ne Susuz”, *Yayımlanmamış Şiirler*, s.321)

diyerek anlatır. Rakının zamanla insana nasıl galebe çaldığını da şöyle ifade eder:

“Ulan rakı ulan namussuz
Ne sulu ne susuz

Başlangıçta ben süvari dim sen küheylan
Sonunda sen suvari oldun ben kuheylan”

(“Ne Sulu Ne Susuz”, *Yayımlanmamış Şiirler*, s.322)

İnsanların içki içme gerekçelerine de farklı bakış açıları geliştirir. Bedri Rahmi içme bahanelerini kendine göre veciz bir söyleme bina ederek verir:

“Kimimiz sevmek için içiyoruz, kimimiz sevmek için
Kimimiz susmak için içiyoruz, kimimiz konuşmak için
Kimimiz ağlamak için içiyoruz, kimimiz gülmek için
Kimimiz yavaş yavaş yaşamak için içiyoruz, kimimiz
Yavaş yavaş ölmek için”

(“Ne Sulu Ne Susuz”, *Yayımlanmamış Şiirler*, s .322)

Bu örneklerden sonra sonuç olarak şunları söylemek isteriz: Bedri Rahmi Eyüboğlu, şiirinde yalnızlık, kaçış ve yabancılaşma temalarını birbiriyle bağlantılı olarak değişik görüntüleri ve boyutlarıyla işler. Şair tabiatının da gereği olarak sık sık yalnızlığa düşme, bulunduğu ortamdan kaçıp uzaklaşma, başka alemlere, hayali beldelere sığınma isteği ile yaşadığı topluma alışamama, onun değer yargılarını benimsememe sonucunda yabancılaşma hissine kapılır.